

חופשה מהכל

הניתוק המוחלט מהבית (המיטה, השולחן, הכיור, הקירות, הנוף מעבר לחלון) מהשפה (השכנים, המכולת, הטלפון, בית הקפה) וההתרחשויות השוטפות (כותרות ראשיות בעתון, חדשות ברדיו, פרשנויות כתבוטב בטלוויזיה) — הניתוק המוחלט מכל אלה הוא תמציתה. אני משער, של הרגשת החופשה.

חודש ימים בארץ זרה ללא "קול ישראלי", ללא עיתון-בוקר או עיתון-ערב, ורפתאום אתה מרגיש את עצמך משותף מכל הבאגאז' שאתה סוחב בארץ על גבך יום-יום. משוחרר ומנותק לחלוטין מכל מה שגראה היה לך לפני חודש שנים בלבד כדברים שאין חשובים מהם, בעיות מטרידות שאין להן פיתרון, שאלות שמילאו את כל ישותך. מנותק מכל מה שהעסיק אותך במשך מרבית שנות היום, וחלק ניכר מעשות הלילה, וזרוק לפתע לתוך הוויה חדשה שאין בינה ובין החיים שחית ולא כלום. חלל ריק. ואקום מוקף זכוכית אטומה, שמעבריה הכל נראה רחוק ו-מערפיל.

רק ידיעה בעלת עניין בינלאומי — כמו חטיפת המטוס בלוד, למשל — המתפרסמת בעיתונות הזרה בכותרות ראשיות, מחזירה אותך כברק לאיזה מקום בעולם ששמו לוד ומיד, במהירות על-קרקית, לית, במהירות האור של מוחך, אתה חולף במבוכה על פני קיר המחצלות של כפר חבד והביתה! לחדר שלך, לידידים ו-מכרים בבית-קפה, למישהו או מישהי שי-יפתחו לראות אותך חוזר, לקיץ הלוהט והלח על שפת-הים, לערב היורד בבת אחת על העיר.

כל ידיעה אחת — שביטה, הצהרתה היא אחרונה של גולדה, מה אמר גדי יעקובי לישראל ישעיהו, מי יהיה ראש-הממשלה הבא, מה חושב סמיר על בן-אהרון, מה מצגים הבחייה — אינה זוכה לפירסום בעיתונות המקומית אפילו בעמודים הפנימיים. לפעמים, בדרך מקרה, כשאתה יושב סמוך לשולחן של ישראלים בבית-קפה, אתה שומע קטעים שסועים על אילו סערה רחוקה שהתרחשה לפני שבוע, לפני חודש — דש — גם בצלוחית הקטנה, בארץ הי-רחוקה ששמה ישראל. המרחק הנפשי הזה מכל הדברים הממלאים בארץ יום-יום את העיתונים הוא שמעניק לך את הרגשת הי-חופשה. יותר מכל הפלאים שבהם אתה מוקף כאן. בצרפת.

פיתאום אפילו השאלה הגדולה אם יהיה

או לא יהיה שלום במזרח התיכון נראית לך כבלתי-חשובה, או לפחות כסובלת דיחוי. זה יכול לחכות עד גמר החופשה. הרי גם הכנסת ייצאת אחת לשנה לפגרה, והמדינה ממשיכה להתקיים. או אתה כי-אזרח ודאי רשאי אחת לשנה לסגור את כל אמצעי-התקשורת המורטים יום-יום את עצביך, לאטום את האוזניים, לעצום את העיניים, וששירף הכל!

בסדר. שמעתי. התגברה סכנת האינפלציה בארץ. אז מה? מה זה חשוב? את מי זה מעניין עכשיו. כאן בסאן-רימון? יעלו את המיסים? שיעלו. על-אפאטא! מלצר, תביא לי עוד פרנז אחד, ואחר כך נלך לאכול בקופו. דיין אמר ש... או הוא אמר! איכפת לי מה שהוא אמר. שידבר! אני לא בסיפור הזה עכשיו. אני נמצא מחוץ למישחק. אני אפילו לא צופה ב-מישחק.

ממרחק רב מגיע אלי לפעמים עמום של תשואות. קריאות-הפתעה הנמלטת בבת אחת מפי כמה רבבות צופים, אי-שם מעבר להרים ולימים, במיגרש רחוק במזרח התי-כון. לכל היותר אני מבין ש-משוה התרחש שם. משוה עז-רר לרגע את התרגשותם של המוני צו-פים, אבל מה זה היה בדיוק אני לא יודע, ואם ידעתי כבר שכחתי. שקט שיהיה שם. אני בחופש. כפגרה. מנותק מהכל.

איזה כיף! איזה כיף לעשות המון שום-דבר במשך חודש ימים! להיות מהיום-לי-מחר וממחר למחרתיים. סתם להיות — לי-התקיים. להתעורר בצהריים, להתרחץ, לי-אכול, לטייל ברחובות, לשבת בבית-קפה בשמש, ולהסתכל מוקסם בהצגה היומית הזו, שעורכים כאן במיוחד למען: מכוני-יות חולפת בכביש, אנשים מדברים צרפתי, שוטר מכוון את התנועה כמו מאריו-נטה, חתיכות משגעות חולפות הלך ושוב בשמלות צבעוניות, בחרוזים, פרחים ב-שער. סתם לשבת ולהביט כך במשך שעות בכל ובכלום.

לחיות. סתם לחיות. בלי דאגות, בלי בעיות, בלי תוכניות, בלי לקבוע פגישות, בלי טלפונים, בלי מיכתבים, בלי התראות, אחרונות, בלי חשבונות-חשמל-מים-מס-הכנסה. להיות תייר. להיות צופה מהצד. איזה חופש נהדר! איזה חופש משגע! מתי לכל הרוחות? מתי הוא יגמר, הי-חופש הנהדר הזה? אני לא יכול יותר. אני הולך ומתטמטם מרוב עונג. הצילוי!

הכל היה ברור, הכל היה מובן גם מבלי שנדבר.

כשיצאנו מהמקום כעבור שתיים, כדי להמשיך את הלילה בדירתו של קלוד, היינו מישפחה קטנה, ובמכונית של קלוד לדרך לסאן-קלו היינו חבוקים ושתויים ו-צוחקים ומשתוללים כמו ילדים קטנים שי-קיבלו חופשה מהורים. הדברים שאנט רשמה באזכרונה על גבי תוך כדי נסיו-עה, דברים מטרפים שאותם טרחה אנייס רים על גבי בידה הצוננת, היו מוכי-לים לי מספרים שקראתי, חלומות ש-חלמתי והויות שקיקה וערגה שרקמתי לא-אחת בשעות בדידות. המנגינה היתה מוכי-רת. אך את הפינאלה המופלא קשה היה לי להעלות על דעתי, על אף נסיוני ו-נסיון צבאות אחרים בשטח זה.

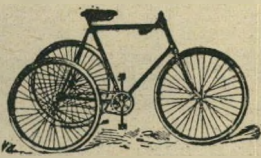
מיטה אחת ענקית שרוחבה עולה בהר-בה על אורכה, ציפתה לנו בדירה של-קלוד, ואחרי כמה כוסות בודוזה, אי-אילורערה תקליטים במלוא העוצמה שי-תלשו מתוכנו את הקרביים, ויקודים המרי-גיים באפלולית וסיגריאות בעלות טעם משר-נה מאד, שקלוד גילגל מטבק קומי מתובל בעשבים ותבלים אקזוטיים, שאת שמם לא למדתי בשיעורי הבוטניקה שלי, אחרי-כל ההקדמות המורכבות האלה נפלנו סוף-סוף למיטה, ושכבנו לישון (הצילומים ב-דרך, סבלנות, רבות!) חבוקים זה בזה כמו ילדים נפחדים בשעת

הפצה מהאוויר. כשהתעוררנו למחרת ב-צהריים מההילולה, שכמה לא ידעו אפילו אנשי הי-עליה השנייה בלילותיהם הסוערים ביותר באוהלים שבכביש טבריה-צמח — התחלנו לאט-לאט לגשש סוף-סוף היכרות משוחררת מכל מתחים אירוטיים, ופתאום, להפתעתי המתוקה, הת-ברר שהצעירים המושחתים האלה הם אני-

שים רציניים מאוד, היודעים בדיוק נמרץ מה מוצא ומה לא מוצא חן בעיניהם בחיים. לא רק לנאדייה, הסטודנטית למדעי-המדעי-נה, היה מה להגיד על המישטר בצרפת, על שיחות ניכסון-קוסיגין, כתבי מאו ורוזה לוקסנבורג. לכולם היה מה להגיד על הכל, והם צעקו את הדברים באיכפתיות רבה מעל ארוחת-הבוקר, שתיכנונו יחד (אגס הת-עורה ראשונה, יצאה בשק החוצה ו-העירה אותנו עם לחם טרי וסחרונים חמים), כשהשיחה נטרפת מפוליטיקה ל-אמנות ומאמנות לכלכלה, חברה, מין, ספ-רות ולכל רוח מצוייה.

תוך כדי שיחה על תחבורה בכבישים, על החיים הבלתי-אפשריים בעיר, הוציא קלוד גליון ישן של הנובל-אובסטרטר, וקרא לנו מאמר מאף על עיר חדשה יחד ב-מוקמת בפרברי גראנובל. היינו כל-כך מרותקים למאמר, שאיש לא מחה כאשר אנייס סגרה את הפטיפון באמצע שאקונה של באך, וכאשר קלוד גמר לקרוא, החלטי-אנייס סגרה את הפטיפון באמצע שאקונה של בו במקום לשנות את התוכנית שרקמו מתישהו באמצע הלילה או הבוקר, לוותר על הרעיון של בילוי סוף השבוע יחד ב-ביתו של פסל בכפר קטן בנורמנדי, ו-במקום זה להתקלח, להתלבש ולנסוע יחד לגראנובל, כדי לראות שם את עיר העתיד, "ווילנה".

בעצם התכוונתי לספר כאן על העיר החדשה, אך הנטייה האררי-רה שלי לסדר ולספר כל-דבר בעיתו, ראשון ראשון ואחרון אחרון, הביאה או-תני לטוף המדור מבלי ש-אספיק לתאר את מסע הי-לימודים שאותו, כמוהר לעיל, היו לי כל הכוונות הטורפות לתאר, ההמשך, איפוא, בשבוע הבא. אולי, אני לא יכול להתחייב, אני בחופש, ומי יודע מה עלול להתרחש עד אז? פריס מלאה הפתעות!

הומור משגע

לאחרונה פורחת בצרפת (או לפחות בין הידידים הצרפתיים שלי) אופנה של בדי-חות משוגעות, שלעומתן מחווירות כל הי-בדיחות הארמניות. בטובן, למשל, מספרים לי חברים ב-שיא הרצינות, היה כל כך חרש בשנותיו האחרונות, שהוא חשב את עצמו לצעיר אבסטרקטי. די משוגע, נכון? ואתם יוד-עים איך אפשר להכניס ארבעה פילים ל-תוך מכונית פולסוואגן? פשוט מאוד: שנים מלפנים ושנים מאחור, ואיך יודעים שארבעה פילים הלכו לראות סרט? תשר-בה: לפי הפולסוואגן החנונה ליד הקול-נוע.

יש לי עוד שתי בדיחות משוגעות, אבל אני לא בטוח שיבינו אותן בארץ. הן נורא צרפתיות, וצריך להכיר את ההומור הי-צרפתי המעודן כדי ליהנות מהן. ננסה בכל זאת? בבקשה. אני לא אחראי.

בכפר צרפתי גידח חי לו אופה זקן, שי-יום-יום היה אופה 30 לחמניות ארוכות ו-י-מחלק אותן מבית לבית, בטרם זריחה. לחמניה אחת לכל אחד מ-30 בתי הכפר. (נוסף לחמניות הוא היה אופה כמוכן גם לחמים ועוגות, אבל זה לא שייך לסי-פור שלנו.) ארבעים שנה חילק כך האופה בוקר-בוקר לחמניה לכל בית, ולא היו שום בעיות. האיכרים לא התאוננו, וגם האופה היה מאושר.

בוקר אחד יצא האופה כדרכו מהמאפיה, ובדיוו סל עם 30 לחמניות. לחמניה ראשו-נה לבית הראשון. לחמניה שניה לבית ה-2. לחמניה שלישית לבית השלישי, וכך הלאה. הכל התנהל כרגיל, ופתאום, כשי-הגיע האופה לבית העשירים ותשעה, נגמרו לו כל לחמניותו, ולא נשארה לו לחמניה עבור הבית האחרון. הוא לא יכול היה להאמין למראה עיניו. דבר כזה לא קרה לו עוד. 40 שנה חילק לו לחמניות, וזו הפעם התיאשורו ושאר מטבעות שחוקות, העוברות בימים אלה מיד. הפיטופטים האלה לא הטעו איש מאיתנו.

פשוט וחיפש, אך לא מצא בשום מקום את הזחמניה הסתרה. זהו זה, זאת בדיחה משוגעת מיספר אחד. אין כאן מישחק מילים, ושום דבר דומה לזה. המצב עצמו מצחיק, פתאום, אחרי 40 שנה חסרה לו לחמניה. אתם מבינים את האירוניה? בדיחה מיוחדת ב-מינה, אבל, כמוכן, צריך להכיר את הי-הומור הצרפתי המיוחד כדי ליהנות ממנה. הסיפור השני מתרחש ברכבת. אשה עור-לה לרכבת, ופודל מסולסל מופנק ב-זרועותיה. בתא, מולה בדיוק, יושב סיחור צרפתי שמן, ומעשן סיגאר גדול. אחרי חצי שעה נסיעה, כאשר התא כבר לחוס בעשן, פונה אליו בעלת הכלב ואומרת: "אתה לא רואה שאסור לעשן בתא הזה?" מוציא הסיחור לרגע את הסיגאר מפיו, ו-אומר לה: "את תסתמי את הפה המלוכלך שלך. אף אחד לא שאל אותך איפה אסור ואיפה מותר לעשן. את מבינה?" מתגרי-זת הגברת, ובמכה אחת מעיפה את הי-סיגאר מבעד לחלון (שאותו פתחה רגע אחד לפני כן, כמוכן). הסיחור הנדהם מתי-אושש מתדהמתו, חושף מידיה של הגברת את הכלב המפורקס, ומשליך אותו מעבר לחלון בעקבות הסיגאר שלו.

האשה נקפת היסטריה, מושכת בבלם-לשעת-חירום ועוצרת את הרכבת. הקובי-דוקטור מופיע מבהול בתא ושואל מה קרה. הסיחור מספר שהאשה חספה מפיו סיגאר קובאני יקר והשליכה אותו החוצה, והאשה מספרת בכבי שהסוחר זרק החוצה את הי-כלב היקר, הצעדי והמתוק שלה. עוד הם צועקים ורבים, והנה מי רץ ו-קרב אל הרכבת, כשמשו מאורך בפיו, אם לא הפודל המתוק של הגברת? לרגע נושמים כולם לרווחה, כשחבם השכלב הי-חכם מצא בשידה את הסיגאר של הסיחור, ועכשיו הכל יבוא על מקומו בשלום. אך מה גדולה היתה תדהמתם, כאשר הכלב עלה לקרון, ובפיו הלחמניה שהלכה ל-איבוד בסיפור הקודם! לא רע, נכון?

מטע לימודים

פריז עדיין מלאה הפתעות. ערב אחד נכנסתי בשעת חצות לרוח-באד, באר גרוש והומה אינטלקטואלי, אמנים והתיכונים, ברחוב דלאמבר במנו-פרנס, ועוד לפני שהמלצר הספיק להידיחק אלי ולשאל מה אני רוצה לשותת בעמיי-דה, רמז לי בחור צעיר שהיה מטופל ב-שלוש צפצפות נאות שרק את ידה של אחת מהן הוא החזיק בידו — להקל עליו את המעמסה ולהצטרף לשולחן שלהם. מעולם לא ראיתי את הבחור הזה ואת הליוניויות שלו, אך אחרי שתי כוסות סאנ-גרייה, מישפטים אחדים שהחלפנו בקולי-קולות כדי להתגבר על שאגת ההמונים הי-אינטלקטואליים שהקיפו אותנו מכל עבר — הפכנו ידידים בלב ונפש. ידידים זו לא מילה. קרובי-מישפחה ואוהבים יהיה הרבה יותר מדויק. אני לא מגויס. פיתאום היתה לי הרגשה שאני מכיר אותם הי-מונעשרה שנים, שמתדי הכרתי אותם ו-התגעעתי אליהם וסוף-סוף, אחרי פרי-דה ארוכה, נפגשנו מחדש.

הבחור, כפי שהתברר לי מתוך הי-שאלונים בעל-פה שמיילאנו והחלפנו ביני-נו, הוא ארכיטקט שמוקף קלוד, בעלת היד-הלפוחה בידו סטודנטית למדעי-המדינה ששמה נאדייה, ושתו החתיכות הנוספות, שבהן התאהבתי כמוכן ממבט ראשון — אף כי גם לי הוא אידישן זו לזו, אהבתי לדון לפי המבטים הרציניים שהחליפו